

Утеривање дијалога

Прва добра вест је што је Хилари уопште дошла у Србију. Друга добра вест могла би да гласи да су САД успеле да убеди Холандију да не блокира прослеђивање српске кандидатуре Европској комисији. Хапшење Младића и дијалог са Приштином се подразумевају

ЈУГОСЛАВ ВЛАХОВИЋ

БАТИЋ БАЧЕВИЋ, ДРАГАНА ПЕЈОВИЋ

Америка је једна силна држава и на суву и на мору, која је закључила уговоре са Француском, Енглеском и Немачком и што год је могла добити од ових сила, она је добила. Па зар се може претпоставити да ће овако мала и слаба Србија моћи нешто више добити и извући од Америке, него што су ове друге силе добиле и извукле. Тако је 1882. године Никола Пашић у парламенту бранио трговински уговор између Кнежевине Србије и Сједињених Америчких Држава, којим су успостављени дипломатски односи две земље, а Србија, наводно, остварила највећи прекоокеански извоз у том веку, продајући суве шљиве у износу од тадашњих милион долара.

Од Пашићевог говора, Београд и Вашингтон прешли су најдужи пут на свету – од податка да је српска делегација била гост америчког Конгреса када је Вудро Вилсон, који је у емотивним испадима историчара називан оцем Југославије, читао чувених 14 тачака о послератном уређењу света где се у 11 тачака помиње Србија, до распада Југославије за који су у Србији често оптуживани горепоменути Вилсон и његов принцип права на самоопредељење и Клинтонова администрација која није пропуштала ниједну прилику да казни српски национализам, и потапше по рамену све друге национализме. Зато се и долазак Хилари Клинтон немаштовито описује као симболички почетак нове ере у односима две земље, док се аналитичари умарају под теретом питања – шта нам доноси америчка државна секретарка и да ли то САД поново стављају до знања европским партнерима ко има већински пакет акција у гашењу балканских пожара.

Америчка државна секретарка Хилари

АЛФА ЖЕНЕ

У савременом свету све је веће ангажовање жена у политици. Чили уврежена хипотеза о природној предодређености "алфа мушкарца" као оптималног вође - на сцени је сада метафора о "алфа жени": моћној и самопоузданој, агресивној у постизању циљева и немилосрдној када су у питању породица и домовина. Она верује, зна, и хоће да уведе ред. "Алфа мушкарац" није истиснут, и даље има улогу суштинског заштитника али "алфа жена" преузима све већи број најважнијих друштвених положаја. Тако су на моћним функцијама у две доминантне друштвене и територијалне заједнице, Америци и Европи, жене већ узеле политички примат - Хилари Клинтон као државна секретарка САД, односно бароница од Апхоланда, Кети Ештон, као висока представница ЕУ за спољне послове и безбедност. Додуше, бароница Ештон тек би требало да оформи унисони спољнополитички глас чланица ЕУ док Хилари Родам Клинтон већ персонификује снагу једине функционалне силе данашњице.

Клинтон дошла је у Београд расположења него што се очекивало. Иако ће се детаљите посете анализирати данима, у изјавама је била кратка. Ред критике, ред похвале. Она је, наравно, поновила да постоје питања у којима се САД и Србија не слажу, као што је Косово, али је, према њеним речима, резолуција Генералне скупштине УН добар основ за дијалог „у коме треба решавати свакодневна питања“. Након сусрета са Борисом Тадићем, на коме није изостало ни да се помене питање завршетка сарадње са Хагом, државна секретарка је уделила и покоји „комплимент“: „Заједнички интерес

Хилари Клинтон је у разговорима са државним врхом рекла да неће бити притиска око признавања Косова и да ће јасно Албанцима ставити до знања да ниједна страна не може изаћи као губитник

свих нас је у миру и напретку региона и подржавамо све земље региона да што пре уђу у ЕУ, али ниједна земља није учинила напора колико Србија да би се приближила Европи.“

Хилари Клинтон је у разговорима са државним врхом рекла да неће бити притиска око признавања Косова и да ће јасно Албанцима ставити до знања да ниједна страна не може изаћи као губитник. Компромис обе стране претпоставка је за дијалог. Нарочито је похвалила сарадњу у области одбране и додала да постоји велики простор за њено проширење. Али похвалила је и полицију која је обезбедила Параду поноса.

Аналитичар из Вашингтона Обрад Кесић оцењује да Балкан више неће бити приоритет за америчку спољну политику, али да ће америчка политика увек бити од приоритетног значаја за балканске народе. „Садашња америчка политика зависи од три фактора - први је добро организовани босански лоби који у тамошњој јавности и администрацији и даље покушава да изазове грижу савести да нису довољно помогли босанским муслиманима, други фактор је обавеза да се доврши косовска држава

као пре свега амерички пројекат, а трећи је можда најважнији за Белу кући јер је Балкан једино место на свету где америчка спољна политика има озбиљног успеха и идеалан аргумент другим муслиманским земљама да САД не воде антимуслиманску политику. Нажалост, мислим да српска политичка елита својом незрелашћу већ дуго даје аргументе америчкој администрацији да се политика условљавања и притисака исплати“.

Иако су се медији и стручњаци у одгонетању садржаја Хиларине понуде углавном фокусирали на отварање косовских преговора који се ван Србије називају дијалогом о техничким питањима, дипломатски извори су убеђени да ће се Босна издвојити као важнија тема јер Косово чекају ванредни парламентарни избори због чега ће косовски преговори или дијалог сачекати (што не искључује могућност да се на неки симболичан и маркетиншки начин неће отворити и затим замрзнути) . Неки комедијант случај се побринуо да пре почетка посете знатно поправи односе Србије и Босне јер је независно и реформисано судство у Србији ослободило Илију Јуришића, осуђеног због масакра над војницима у Тузли, баш на дан када Хилари Клинтон долази у Сарајево и упркос штрајку радника у правосуђу.

Америчка администрација је задовољна резултатима избора у федералном делу БиХ где је тврдокорни Силајидић доживео дебакл, али им није драго што је Додик поновио резултате са прошлих избора. Описујући Додика као највећи проблем на Балкану, утицајни стручњак за Балкан Тим Џуда је у свом блогу за Економист оштро критиковао Тадића који је „напорно радио да побољша односа са САД али је одласком на Додиков предизборни митинг озбиљно нарушио свој углед у САД и другде“. Један од креатора балканске политике Била Клинтона, Ден Сервер је прошле недеље истакао да Хилари Клинтон треба да стави до знања Београду да мора да одустане од аспирација према Босни и Косову уколико жели да оствари дугорочне циљеве - чланство у ЕУ и НАТО. Клинтонова ће, дакле, ставити до знања Тадићу да би било добро ако би Додик подржао формирање федералне владе са Златком Лагумцијом, а затим учествовао у уставним реформама БиХ.

Потпредседник Института за мир, Данијел Сервер сматра да Клинтонова у Београд доноси перспективу у којој је евентуално чланство у ЕУ као важан стратешки циљ Београда и косовски дијалог као важан аспект тог циља. На питање НИН-а да процени лични утицај Хилари

ЛЕЖЕРНО И БЕЗБЕДНО

Пет хиљада полицајаца у пуној приправности, снајперисти на крововима, хеликоптери који надлећу Београд, блокиран ваздушни саобраћај, заварени шахтови. После америчког потпредседника Џозефа Бајдена и првог човека Русије Дмитрија Медведева, Београд је дочекао и државну секретарку САД и некадашњу прву даму, Хилари Клинтон. За ВИП особу каква је Клинтонова важио је први степен безбедности. То је подразумевало постојање три концентрична безбедносна прстена. Први су представљали високоспецијализовани припадници Управе за обезбеђење личности који су непосредно уз личност која се чува. Други је обезбеђење у деловима града у којима се кретала а трећи је представљала логистика којом је предвиђена контрола објеката.

„Неколико дана пре њене посете из Вашингтона су стигли амерички агенти који су припремали све детаље посете. О њеној безбедности бринуо је посебан штаб формиран при МУП-у који је био на директној вези са америчким агентима, задуженим за њено обезбеђење. У штабу су били окупуљени оперативци полицијских и војних безбедносних службу а официр за везу из БИА им је достављао све релевантне безбедносне информације. Ништа није препуштено случају па је била спремна и мала покретна клиника, са залихама крви њене крвне групе , наводи НИН-ов извор из врха полиције. Уласком боинга 757 у ваздушни простор Србије обустављени су сви прелети на нашем ваздушном простору. На писти београдског аеродрома гошћу је сачекао потпредседник Владе Божидар Ђелић.

Америчка државна секретарка највећи део посете српској престоници провела је у „Палати Србија“ где је разговарала са свим српским званичницима, на челу са председником Србије Борисом Тадићем. И док је за америчког потпредседника Бајдена испред Палате „Србија“ приређен свечан дочек уз постројену гарду Војске Србије, у случају Клинтонове није било Гарде ни свечане церемоније, јер је то био договор два протокола.

Америчка државна секретарка бар из аутомобила могла је да види и центар града јер је разговор са двадесетак представника невладиног сектора организован у најужем језгру престонице, у „Аероклубу“. Као и Џозеф Бајден и америчка државна секретарка преспавала је у председничком апартаману хотела „Хајат“. Познаваоци безбедносних прилика кажу да највиши државни званичници по правилу преспавају само тамо где се осећају потпуно безбедно. Зоран Драгишић, професор на Факултету за безбедност каже за НИН да је начин на који је посета Хилари Клинтон организована доказ да Америка има поверења у Србију и да се у њој осећа релативно комотно. Српска полиција и домаће обавештајне службе су већ добиле похвале од америчких колега за организацију посете потпредседника Бајдена. „Предузете су највише мере безбедности али не као да се ради о непријатељској територији“, објашњава Драгишић. За разлику од руског председника Медведева, америчка државна секретарка није повела кувар са собом. Ипак, посебни тимови контролисали су сву храну намењену Клинтонској и њеној околини, Чување америчке амбасаде било је поверено припадницима САЈ-а. Све улице којима се кретала колона возила биле су покривене снајперистима и под надзором српских и америчких агената. Читава операција надгледана је из хеликоптера, али и са река.

Под полицијском присмотром биле су и личности које би могле да буду безбедносна претња. Кретање колоне пратили су полицијски хеликоптери. У зонама проласка колоне са америчком државном делегацијом накратко су били блокирани и мобилни телефони. Да је посета америчке државне секретарке догађај од прворазредног значаја за Србију показује да је за праћење њене посете било акредитовано више од 200 домаћих и страних новинара. **ЖАНА БУЛАЈИЋ**

Клинтон на Балкану, Сервер одговара да “Клинтонова има велики утицај на Албанце, који од САД очекују вођство по многим питањима. Њен утицај у Београду би могао бити под већом сумњом, али сам сигуран да ће, уколико буде јасна и истрајна да Србија треба да одустане од својих територијалних амбиција како у Босни тако и на Косову,

Изгледа да Балкан више неће бити приоритет за америчку спољну политику, али ће америчка политика увек бити од приоритетног значаја за балканске народе

у томе и успети. Србија треба да се окрене Ахтисаријевом плану, који предвиђа добар договор за српску самоуправу на Косову. Београд може, такође, да очекује да ће Американци бити јасни и истрајни да Приштину приморају да заштити Србе, српске цркве и друге споменике на Косову“. Током краткотрајног захлађења односа у троуглу Београд, Брисел, Вашингтон, када је српска дипломатија одиграла последњу епизоду борбе за Косово, по Београду су почеле да се шире гласине како у ЕУ све више размишљају о заједничком уласку Србије и Косова. „Сумњам у то. Србија је далеко испред Косова у смислу техничких припрема за чланство у ЕУ, мада је много више разумевања у ЕУ за само Косово него за Србију. Али пре него што се придружи чланству, Србија ће морати да успостави добросуседске односе са Косовом“, закључује Сервер.

Аналитичари у Србији подсећају да

ДИПЛОМАТСКА СРДАЧНОСТ: БОРИС ТАДИЋ СА ХИЛАРИ КЛИНТОН ПРЕ РАЗГОВОРА У ЧЕТИРИ ОКА

светски државници никада не долазе у Србију са штапом у руци, нити да додатно заврћу руке јер су за то задужени амбасадори, док се посете шефова дипломатија користе за саопштавање добрих вести. А прва добра вест је што је Хилари Клинтон уопште дошла у Србију. Друга добра вест могла би да гласи да су САД, као најутицајнија чланица ЕУ, успеле да убеду Холандију да не блокира прослеђивање српске кандидатуре Европској комисији. Звучи као да се неко поиграва српским друштвом, али кандидатура зависи од хапшења Ратка Младића и добре воље владе која зависи од Герта Вилдерса, холандског лидера који се налази на суду због говора мржње према муслиманима и којем је због фашистичких испада забрањен улазак у Велику Британију. Свеједно, ако САД одлуче да изврше притисак на Холандију, Србија би могла да очекује да се њена кандидатура проследи Европској комисији крајем месеца, уз оба-

везу да се Ратко Младић нађе у Хагу пре него што кандидатура буде прихваћена. Најутицајнији лист на свету Њујорк тајмс је после дужег времена објавио коментар о приликама на Балкану који се завршава речима - шансе за европске интеграције су најбољи подстицај за три земље (Босна, Србија и Косово) да иду напред али су рецесија и обнављање немачког национализма ослабили европске институције. САД морају да остану снажно ангажоване на остварењу тих циљева“.

„Не мислим да ће та посета имати неке краткорочне резултате, већ ће пре бити полазна тачка за завршавање свих недовршених послова на Балкану а то су Босна, Косова и НАТО. Када је реч о самој Клинтонској, сви саговорници ће имати на уму не само моћну земљу која стоји иза ње већ да би она још дуго, можда читаву деценију, могла да буде најутицајнија личност на Балкану. Поред тога, за нашу власт може бити

веома опасно ако америчка администрација заузме став да ова влада има алтернативу“, каже за НИН Душан Јањић, директор Форума за етничке односе.

Када је Хилари Клинтон изабрана за државног секретара, тај Обамина потез се оцењивао као покушај да се спасе јединство Демократске странке, које је драматично нарушено њиховом борбом за председничку номинацију. На почетку Обамина мандата, акције Клинтонове су биле прилично ниске, а стручњаци наводе да је Обама одлучио да представи реформу здравственог система баш када је Хилари пред Спољнополитичким саветом бранила свој концепт америчке спољне политике. Неколико дана пре њене посете Балкану, Боб Вудворд (један од двојице новинара који су срушили Никсона) објавио је да ће Хилари бити потпредседнички кандидат на изборима 2012. године. Ако се то догоди, онда би једини логичан след догађаја био да се на наредним изборима кандидује за председника САД.

У разговору за НИН, професор међународних односа са универзитета Вестминстер, Дејвид Чендлер, оцењује да ће посета Клинтонове само појачати тензије јер Албанци верују да ће им САД дати више него што могу да добију од ЕУ. „Када сам прошлог месеца био на Косову снажно се осећало да многи локални званичници верују да ће их САД ослободити доминације и рестриктивне регулативе Европске уније. Јасно је да очекивања да ће спољни фактор, било САД или ЕУ, решити проблеме који једино могу бити решени унутар самог региона, успоравају прогрес и постају баријера било којем решењу у преговорима“. Чендлер напомиње да ће посета Хилари Клинтон бити употребљена више у предстојећим изборима за конгрес где ће се, док буду гледали Хилари поред споменика Билу Клинтону, бирачима послати порука о успешности америчке спољне политике.

Готово је извесно да ће сва медијска пажња бити усмерена на ЕУ, Косово али и Босну, али би на крају приче о успостављању покиданих веза водеће светске силе и Србије, после извесног времена, могло да се испостави да је посета Хилари Клинтон била преломна тачка за почетак процеса убрзаних атлантских интеграција. Сектор за јавну дипломатију НАТО је издвојио два милиона долара за промоцију атлантских интеграција у овом региону. Будући да су све земље већ ушле у тај процес, могло би да се закључи како је Србија добила једну од најозбиљнијих инвестиција ове године. **▲**